

УДК 378.6:78](477.411)НМАУ]:355.48(477-651.2:470-651.1)"2014/..."](045)
DOI: 10.31318/2414-052X.4(61).2023.301183

ЮРІЙ ФІГУРНИЙ

ORCID iD: 0000-0002-6463-0920

кандидат історичних наук,
завідувач відділу української етнології
Науково-дослідного інституту українознавства МОН України
(Київ, Україна)
ukr.etnolog_fus@ukr.net

**НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО — ПРОВІДНИЙ ОСВІТНІЙ І
КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЦЕНТР УКРАЇНИ:
ШЛЯХ У 160 РОКІВ**

Розглянуто історію створення, розвиток, сучасне функціонування та перспективи провідного освітнього й культурно-мистецького центру України — Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського на основі методологічних принципів історизму, системності, комплексності, всебічності, багатофакторності, об'єктивності, науковості тощо. Охарактеризовано історіографію вивчення означеної проблеми й джерельну базу. Висвітлено онтологічну сутність основних термінів дослідження: «Національна музична академія України імені П. І. Чайковського», «національно-патріотичне виховання», «мистецька еліта», «українське націє- та державотворення», «повномасштабна російська військова агресія проти України», «руський мир», «рашизм». Проаналізовано особливості заснування й функціонування цього навчального закладу в імперську й тоталітарну епохи. Показано системний розвиток Академії після відновлення Української держави. З'ясовано як російське повномасштабне військове вторгнення в Україну вплинуло на функціонування Академії. Систематизовано основні концептуальні аргументи щодо приналежності П. І. Чайковського українській культурній спадщині. Окреслено головні здобутки й пріоритети діяльності М. О. Тимошенка на посаді ректора Академії. Показано комплексну й системну роботу менеджменту Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського щодо перетворення закладу у потужний провідний музичний культурно-мистецький центр України. Доведено визначне місце Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського у формуванні національно-патріотичної мистецької еліти України як важливого чинника українського націє- та державотворення в умовах повномасштабного військового вторгнення росії в Україну.

Ключові слова: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, національно-патріотичне виховання, мистецька еліта, українське націє- та державотворення, «руський мир».

Постановка проблеми... «Коли гуркотять гармати, музи мають мовчати», — так колись розмірковували мудреці про місце культури і мистецтва

під час війни. Так було колись, а тепер усе інакше. В умовах повномасштабної агресії українська культура загалом і музичне мистецтво зокрема стали вагомими чинниками посилення національно-патріотичного виховання громадян України та згуртування української політичної нації в ім'я знищення ворога і здобуття над ним перемоги.

У цій екзистенційній боротьбі Національна музична академія України імені П. І. Чайковського (далі – НМАУ ім. П. І. Чайковського) займає поважне місце, оскільки вона формує культурно-мистецьку еліту України, консолідує українську націю і пришвидшує перемогу над рашистами.

Актуальність проблематики полягає у тому, що вивчаючи історію створення, розвиток і сучасне функціонування НМАУ ім. П. І. Чайковського маємо можливість проаналізувати в яких умовах вона зароджувалася, через які визначальні етапи проходила у своєму становленні та які наразі завдання виконує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Вивчення напрацювань, у яких розпочато осягнення проблеми історії створення, розвитку і сучасного функціонування НМАУ ім. П.І. Чайковського, засвідчило, що вона потребує подальшого дослідження. Наведемо лише деякі найважливіші, на нашу думку, праці та джерела, які дотичні до цієї теми. Багато вагомого аналітичного матеріалу про заснування й функціонування НМАУ ім. П. І. Чайковського знаходимо в узагальнюючих працях. Зокрема, інтерес привертають такі наукові видання: «Київська державна консерваторія імені П. І. Чайковського» (Про реорганізацію Київської державної консерваторії, 1995), «Академія музичної еліти: Історія та сучасність — до 90-річчя Національної музичної України імені П. І. Чайковського» (Рожок, ред., 2004), «Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського 100 років» (Рожок, ред., 2013).

Також треба відзначити напрацювання В. О. Бондарчука (2023), який в одній із своїх числених публікацій проаналізував важливу подію у житті провідного культурно-мистецького закладу, а саме відкриття у НМАУ ім. П. І. Чайковського кафедри ЮНЕСКО «Музика, освіта, наука — заради

миру», одними з головних завдань якої є формування у випускників національної ідентичності та україноцентричних цінностей.

Джерельна база проблеми дозволила об'єктивно і досить повно розкрити провідне місце НМАУ ім. П. І. Чайковського у формуванні національно-патріотичної мистецької еліти України на сучасному етапі, а саме в умовах військового вторгнення росії на Україну, яке розпочалося ще у 2014 році й триває по цей день. Передусім, це офіційний сайт НМАУ ім. П. І. Чайковського, який у режимі реального часу надає всім бажаючим перевірену інформацію про потужний внесок провідного культурно-мистецького й навчального закладу України, Європи й світу в український та цивілізаційний гуманітарний простір (Історія. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2023).

Є потреба виокремити як важливе джерело перевірених знань про досліджувану проблематику, інтерв'ю ректора НМАУ ім. П. І. Чайковського — доктора філософії, професора, член-кореспондента Національної академії мистецтв України М. О. Тимошенка (Паламарчук, 2023а, 2023б) засобам масової інформації (далі — ЗМІ).

Мета дослідження — осмислити за яких умов була започаткована, як творилася й розвивалася та з якими результатами НМАУ ім. П. І. Чайковського відзначила свій поважний 160-річний ювілей.

Завдання дослідження:

- 1) стисло осягнути історіографію зародження, становлення й функціонування НМАУ ім. П. І. Чайковського;
- 2) охарактеризувати основні фундаментальні поняття дослідження;
- 3) надати оцінку дискусії щодо присутності у назві Академії прізвища П. І. Чайковського;
- 4) висвітлити заходи по відзначенню урочистостей з нагоди 160-річного ювілею провідного культурно-мистецького й навчального закладу України.

Виклад основного матеріалу дослідження... Приступаючи до осмислення цієї важливої наукової теми, ми відразу хочемо охарактеризувати основні фундаментальні поняття, на яких базується наше дослідження.

По-перше, НМАУ ім. П. І. Чайковського — державний вищий музичний навчальний заклад України найвищого, IV рівня акредитації, який не лише надає якісні освітньо-навчальні послуги як громадянам Української держави й іноземцям з багатьох регіонів земної кулі, а є провідною культурно-мистецькою інституцією України, Європи й світу; що не лише успішно формує національно-патріотичну мистецьку еліту нашої Батьківщини, а й здійснює потужний внесок в український та всепланетарний цивілізаційний гуманітарний простір.

По-друге, національно-патріотичне виховання — формування у громадян цілісної сукупності знань, поглядів, культурних практик, які допомагають утвердити в їх свідомості системні національні переконання, такі як: патріотизм, гідність, воля, самобутність, соборність, любов до Батьківщини, а також виховують у них принципи поваги й гордості за свою державу, націю, національну історію, рідну мову, досягнення у державотворенні, націєтворенні, культуротворенні, здобутки у сфері політики, економіки, культури, мистецтва, освіти, науки, спорту тощо, активізують у громадян бажання і можливості захищати всіма засобами, у тому числі й зі зброєю в руках, територіальну цілісність та державний суверенітет власної національної держави.

По-третє, мистецька еліта — соціальна страта суспільства, її високий рівень культури, освіченості й креативності дає їй можливість активно впливати на гуманітарну політику держави, суттєво підвищувати культурний і мистецький рівень громадян та дієво розвивати національне мистецтво.

По-четверте, українське націє- та державотворення — неперервний у часі й просторі поступальний розвиток українців від етносу (бездержавного народу) до нації (державницький народ), здобуття ним власної національної держави й послідовної розбудови головних її підвалин (національної економіки, національної еліти, національного війська, національної культури, національного мистецтва, національної освіти, національної науки, національної ідентичності, національного інформаційного простору, національної безпеки, політичної нації тощо) та перетворення українського народу у світову

самодостатню ідентичність і всепланетарно-культурний феномен людської цивілізації.

По-п'яте, повномасштабна російська військова агресія проти України — це цивілізаційне протистояння між автократією та демократією, між євразійською російською неоімперією та європейською Українською державою.

По-шосте, «русский мир» – путінська геополітична доктрина, спрямована на теоретичне обґрунтування та практичне відновлення «великої історичної росії» у кордонах російської імперії на вершині її могутності у 1914 р. Саме «русский мир» став однією з важливих складових неоімперської політичної ідеології — «рашизму» й підґрунтям спочатку гібридної, а згодом і повномасштабної агресії росії проти України.

По-сьоме, рашизм — путінська неоімперська політична ідеологія та соціокультурна практика російського державного утворення, яке виникло на руїнах Союзу Радянських Соціалістичних Республік (далі — СРСР), у 1991 р. Провайдерами цієї злочинної ідеології є керівництво та переважна більшість населення рф, так званий «глибинний народ», які прагнуть відновити СРСР у форматі «великої історичної росії» та з часом повернути рф глобальне лідерство у світі.

160 років функціонування для будь-якої установи (наукової, освітньої, культурно-мистецької тощо) дуже поважний вік. Восени 2023 р. НМАУ ім. П. І. Чайковського урочисто відсвяткувала свій більш як півтора віковий ювілей. У цьому випадку виникає логічне запитання, чи має право Академія претендувати на такий поважний вік, якщо статус національної вона отримала по історичним міркам зовсім недавно лише у 1995 р., консерваторією стала у 1913 р.? Тому, ймовірно, НМАУ ім. П. І. Чайковського має право з деякими припущеннями відзначати лишень свій віковий день народження і не більше.

Ми вважаємо, що у вирішенні будь-якого питання треба йти до джерел «*Ad fontes!*», як колись казали стародавні римляни. Першоджерелом, в нашому випадку, став саме 1863 р., коли у Києві небайдужі громадяни започаткували

Київське відділення Імператорського Російського Музичного Товариства (далі — КВ ІРМТ). Треба відзначити, що на той час Київ і Наддніпрянина вже більше двісті років перебували під владою російської імперії. Це хижацьке державне утворення існувало переважно за рахунок екстенсивного розвитку, систематичного і послідовного визиску завойованих нею територій та експлуатації величезних матеріальних і людських ресурсів. При цьому у розвиток підконтрольних територій імперці намагалися вкладатися по мінімуму й лише тоді, коли для них це було вигідною справою.

Саме тому, освічені кияни не чекаючи коли імперська влада стане опікуватися їх культурними потребами самостійно почали активно ініціювати створення такого потрібного для міста музичного закладу. Через п'ять років, у 1868 р. на основі КВ ІРМТ почало діяти Київське музичне училище (далі — КМУ).

Завдячуючи успішному керівництву, вмілому підбору кадрів, активному просуванню своїх послуг на ринку пропозицій КМУ з часом стало у своєму кластері одним з найкращих закладів не лише на теренах підросійської України, а й в усій імперії в цілому. Тому, керівництво КМУ розпочало тривалий процес підвищення власного статусу до рівня консерваторії (спеціальної музичної школи найвищого рівня підготовки). Саме тут проявилася дуже цікава закономірність, оскільки метрополія розпочала всіляко протидіяти цим клопотанням. Лише ціною надзвичайних зусиль, у 1913 р. влада дозволила надати КМУ привілейований статус консерваторії. Варто відзначити, що до цієї досить тривалої в часи і просторі епопеї долучилася ціла низка видатних особистостей, зокрема: А. Рубінштейн, О. Глазунов, П. Чайковський, С. Рахманінов та інші.

Карколомні події 1917–1921 рр. не залишили осторонь Київську консерваторію (далі — КК), проте попри усі негаразди вона продовжувала успішно виконувати свої функції. З остаточним утвердженням радянської влади в Україні для КК розпочалася низка реорганізацій. З початку вона втратила статус консерваторії й стала звичайним музичним технікумом, який згодом діяв

у складі Музично-драматичного інституту імені М. В. Лисенка. Лише згодом, коли більшовицькі ідеологи зрозуміли важливість для пропагування своїх комуністичних ідеологем та ідей музичного мистецтва, вони повернули закладу статус консерваторії. Через деякий час, коли радянська країна і весь цивілізований світ урочисто відзначали сто років з дня народження П. І Чайковського (1840-1893), його ім'я було присвоєно Київській державній консерваторії (далі — КДК). Очевидно, що у цьому рішенні прослідковувалися як мінімум два інтереси. Перший інтерес метрополії, як можна щільніше приєднати до себе українську периферію. Другий інтерес, власна українська зацікавленість, оскільки прізвище всесвітньовідомого генія, буде надалі служити своєрідною охоронною грамотою від небажаних можливих подальших реорганізацій. Проте, найголовнішим чинником стало те, що Петро Ілліч був зовсім не чужий КДК і тісно пов'язаний своїм походженням, діяльністю і творчістю з Україною та українською культурою, літературою й музичним мистецтвом. Цей зв'язок ми докладніше проаналізуємо дещо згодом.

Друга світова війна виявилася великим випробуванням як для України й українців, так і для КДК. Але у цих жахливих умовах вона продовжувала функціонувати. Частина викладачів і студентів залишилася в окупованому нацистами Києві, а частина виїхала до Свердловська. Лише у 1944 р. КДК розпочала працювати у повному складі.

Загалом з другої половини 40-х років до початку 90-х рр. ХХ ст. Консерваторія успішно розвивалася й здобула заслужену повагу в Україні та за її межами.

З відновленням української державності в 1991 році, розпочався новий етап в історії Консерваторії. Завдячуючи професійній роботі викладацького складу, талановитим студентам, вона стала провідним освітнім, музичним й культурно-мистецьким центром України.

Саме тому, 5 вересня 1995 року вийшов Указ Президента України Л. Кучми № 817/95 «Про реорганізацію Київської державної консерваторії у Національну музичну академію України імені П.І. Чайковського». Зокрема, там

зазначалося: «Ураховуючи великі заслуги Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського в підготовці високопрофесійних музикантів-виконавців, наукових та науково-педагогічних кадрів та з метою створення умов для дальшого розвитку мистецького і наукового потенціалу консерваторії постановляю: 1. Реорганізувати Київську державну консерваторію імені П. І. Чайковського у музичну академію. Надати музичній академії статус національної та надалі іменувати її Національною музичною академією України імені П. І. Чайковського» (1995, URL).

Знаково, що вона першою серед вищих мистецьких закладів України набула національного статусу.

Під час повномасштабної російської агресії супроти України й українців, перед українською владою й громадянським суспільством постало актуальне питання про деколонізацію та декомунізацію гуманітарного простору Української держави. Позбавлення України імперських і радянських топонімів, пам'ятників, назв освітніх, наукових і культурно-мистецьких закладів, музеїв, бібліотек, вулиць, парків тощо стало важливим інструментом остаточного позбавлення монархічного й тоталітарного минулого. Разом з тим, при реалізації цього важливого задуму почали виникати деякі непорозуміння, а саме, доцільності фігурування в назві Академії прізвища П. І. Чайковського. У трудовому колективі зокрема, й в українській науково-освітній спільноті в цілому, відбулося обговорення цієї гострої проблеми.

Згодом, теоретична дискусія перейшла у практичний вимір. 16 червня 2022 року Вчена рада НМАУ ім. П. І. Чайковського одногосно виступила проти перейменування. Це рішення викликало негативну реакцію частини української музичної спільноти. 26 грудня 2022 року на Загальних зборах трудового колективу її працівники відмовилися перейменовувати заклад.

Здавалося, що після бурхливого обговорення й досягнення консенсусу в 2022 році тема перейменування Академії, а саме позбавлення її прізвища П. І. Чайковського, остаточно зникне з порядку денного, особливо враховуючи

те, що в умовах повномасштабної російської агресії українське суспільство має єднатися, а не роз'єднуватися.

Наразі рашистська пропаганда масово використовує для своїх злочинних цілей прізвища багатьох митців, незалежно від їх етнічного походження й самоусвідомлення. Нагадаємо, руїни знищеного окупантами Маріупольського драматичного театру рашисти сховали за банерами, а на фасаді цього жахливого прямокутника зобразили О. Пушкіна, Л. Толстого, М. Гоголя і Т. Шевченка (Мірер, 2022). То що, українцям треба тепер відмовитися від Кобзаря? А в Москві є пам'ятник Лесі Українці, то як, потрібно відмовитись і від неї?

Наведемо головні аргументи з висновку експертизи УІНП: «Таким чином, на сьогодні П. І. Чайковський є чи не найвідомішим у світі російським композитором, а отже — символом російської культури та культурним маркером “русского мира”. З огляду на історичну ретроспективу та реалії збройної агресії, яку проводить із 2014 року держава-агресор РФ проти України з метою ліквідації української державності та знищення самобутності українського народу, спроби “українізувати” російського композитора П. І. Чайковського та його творчість навіюють сприйняття української культури як вторинної і залежної від російської. Водночас вони працюють на штучну нівеляцію відмінності між українською та російською національними ідентичностями, що цілком вкладається в російську ідеологему про “єдиний народ” зі спільною історією та культурою і становить реальну загрозу для національної безпеки України» (Фаховий висновок, 2023, URL).

Вчені Науково-дослідного інституту українознавства Міністерства освіти і науки України (далі — НДІУ) підготували фаховий та аргументований «Експертний висновок щодо встановлення генетичної належності та національної ідентичності творчої спадщини композитора і громадського діяча Петра Чайковського традиціям вітчизняної музичної культури, генетичному коду та ментальності цивілізованого українства». Він містить такі висновки: «1. Петро Чайковський — видатний діяч світового музичного мистецтва, має, без сумніву, генетичне українське походження. 2. За громадською позицією і

мистецькою діяльністю Петро Чайковський жодним чином не може бути віднесений до одіозних ідеологів “русского мира”, а його унікальна творча спадщина, беззаперечно, належить українській культурі, є її невід’ємною фундаментальною складовою, а відтак усіх європейських народів. 3. Вважаємо, що заборона вивчення творчості Петра Чайковського, виконання його безсмертних творів, вилучення імені славетного композитора з назв вулиць, будинків, закладів освіти, музеїв, культурно-мистецьких установ є проявом відверто антиукраїнської, антидержавницької позиції» (Експертний висновок, 2023, URL).

Також доцільно пригадати слова керівника Академії Максима Олеговича Тимошенка: «Я вважаю, що Росія протягом довгого часу присвоювала наших культурних діячів, видаючи їх за своїх. При цьому, чим геніальніше постать, тим міцніше вони за неї тримаються, перекручуючи історію на свою користь. Так сталося і з геніальним музикантом Петром Чайковським. У родоводі композитора є міцна українська гілка, яка походить від давнього козацького роду Чайок. Прадід композитора Федір Опанасович Чайка служив у Миргородському полку на території теперішньої Полтавської області, а його син під час навчання у Києво-Могилянській Академії змінив прізвище Чайка на відоме нам Чайковський. Обидва діди композитора навчалися в Києво-Могилянській Академії. Вся творчість Петра Чайковського пронизана глибокою любов’ю до України. Він тут жив, творив та черпав натхнення, завжди цікавився українською історією та використовував мелодії українських пісень у своїх творах» (Паламарчук, 2023б, URL).

Загалом, зважувати всі аргументи за і проти П. І. Чайковського (щодо його етнічного походження й самоусвідомлення) та дискутувати можна дуже довго. Проте, в критичній ситуації, в якій наразі перебуває Українська держава, ще раз повторимо, українці потребують об’єднання, а не роз’єднання. Українські ЗМІ розповідають громадянам, що Україну у боротьбі з агресором підтримує увесь світ, але це велике перебільшення. Українській державі активно допомагають трохи більше двох десятків країн Європи, США, Канада, Японія, Австралія.

Більшості населення Латинської Америки, Африки, Азії українська тема взагалі не цікава, бо в них свого клопоту вистачає. Українські дипломати докладають чималих зусиль, щоби змінити цю проблему на краще.

Саме у цій ситуації Академія виступає одним з головних локомотивів просування позитивного іміджу України не як держави, якою керують нацисти, наркомани та мілітаристи, а країни з величезною культурною спадщиною і повагою до людської особистості. Саме так проявляється синергетичний ефект «м'якої сили», коли не лише дипломати, ЗМІ будуть розповсюджувати про Україну й українців позитивні знання, але й студенти-іноземці, які навчалися колись, навчаються зараз і будуть навчатися в майбутньому в Академії стануть повноправними амбасадорами Української держави на всіх континентах планети Земля. Все це, на нашу думку, збільшить кількість її симпатиків, що у свою чергу змусить уряди цих країн підтримувати на політичній арені Українську державу та надавати їй всіляку допомогу (економічну, військову, гуманітарну, фінансову тощо). Але будьмо чесними, Академія приваблює іноземців не лише високим рівнем надання освітніх послуг, помірними цінами за якісне навчання, а й своїм, визнаним у світі, брендом, в якому прізвище П. І. Чайковського займає велику частку, оскільки ім'я цього геніального митця відоме у всіх куточках земної кулі. Також, в умовах повномасштабної російської агресії та післявоєнної відбудови країни, Україна дуже потребуватиме національних чемпіонів у промисловості, фінансах, інноваційних технологіях, освіті, науці, культурі тощо. Саме таким національним лідером, визнаним у світі, є Академія — провідний освітній та культурно-мистецький центр Української держави. Тому послаблення її потенціалу шляхом перейменування, буде лише на шкоду Україні й українцям та стане типовим проявом меншовартісності, малоросійства й фаріонщини.

На нашу заангажовану думку, оскільки автор цього дослідження долучився до підготовки експертного висновку НДІУ, дискусія з цього контраверсійного питання може тривати допоки росія буде існувати у сучасному вигляді — рашистської квазінеоімперії. П. І. Чайковський геніальна особистість знана у всьому світі, творчий доробок якого є здобутком загальнолюдської

цивілізації. Україна має повне право долучати його ім'я до культурної спадщини українського народу. Чому імперіям дозволено грабувати й привласнювати все що їм заманеться, а колишні колонії, як Україна, мають задовольнятися лише крихтами з барського стола й миритися з їх пограбуванням? Українці мають повне право на використання у власних потребах імені та творчої спадщини геніального митця. Тому, дії трудового колективу Академії, який попри шалений тиск корумпованих чиновників, так званих «корисних ідіотів», прихованих російських агентів, звичайнісіньких ура-патріотів тощо, вирішив не перейменувати свій заклад, викликають повагу. Нагадаємо, наразі триває жорстока повномасштабна російська агресія, тому такі гібридні удари по рашистам і «русському миру», в разі зменшують кремлівську «м'яку силу» та значно посилюють Українську державу і послаблюють країну-агресорку.

У жовтні 2023 року НМАУ ім. П. І. Чайковського урочисто відзначила 160 років з дня заснування. До свого ювілею вона прийшла з поважними результатами. Сьогодні Академія є провідним центром музичної освіти України, в якому на 5 факультетах і 27 кафедрах навчаються понад 1100 студентів, працюють 5 Героїв України, 5 академіків і 26 членів-кореспондентів Національної академії мистецтв України, 31 доктор наук, 65 народних артистів, 94 професори, 108 кандидатів наук, 40 заслужених діячів мистецтв і 57 заслужених артистів України, 126 доцентів. Виш готує фахівців зі спеціальностей: «Музичне мистецтво» (спеціалізації: «фортепіано», «орган», «музикознавство», «композиція» «оркестрові струнні інструменти», «оркестрові духові та ударні інструменти»; «народні інструменти», «хорове диригування», «оперно-симфонічне диригування», «академічний спів»); «Сценічне мистецтво» (спеціалізація «музична режисура»), «Культурологія» (спеціалізація «музична культурологія»). Студенти мають можливість удосконалювати виконавську майстерність у навчальних творчих колективах. Це студентський симфонічний оркестр, оркестр народних інструментів, духовий і камерний оркестри, оркестр акордеоністів, ансамбль ударних інструментів, капела бандуристів, студентський хор, ансамбль нової музики, джазовий оркестр, численні камерні

ансамблі. Для забезпечення навчального процесу в Академії працюють: бібліотека (фонд налічує понад 500 тисяч друкованих книжкових і нотних видань); лабораторія звукозапису та фонофонду, проблемна науково-дослідна лабораторія з вивчення і пропаганди народної музичної творчості, навчальна лабораторія музично-інформаційних технологій, Оперна студія (Великий зал імені Героя України Василя Сліпака), Малий і Камерно-концертний зали. Академія здійснює підготовку педагогічних кадрів вищої кваліфікації в асистентурі-стажуванні, аспірантурі та докторантурі. Виш має широкі міжнародні зв'язки з багатьма зарубіжними музичними навчальними закладами і культурними центрами Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, Литви, Нідерландів, Португалії, Польщі, Казахстану, Узбекистану, Китаю, США та ін. З 1998 року Академія є членом Європейської асоціації консерваторій, музичних академій і вищих музичних шкіл. Підготовка професійних музикантів для інших країн ведеться ще з середини 1950-х років. За цей час дипломи НМАУ ім. П. І. Чайковського отримали кілька тисяч іноземних громадян з усіх континентів світу. Сьогодні в Академії навчається понад 120 студентів із різних країн Європи, Азії, Близького й Далекого Сходу. З 2018 року виш працює за програмами міжнародної академічної мобільності, зокрема Програмою Європейського Союзу «Еразмус +».

Відзначення поважного ювілею НМАУ ім. П. І. Чайковського відбувалося у двох форматах: науковому й культурно-мистецькому. Так, у четвер 19 жовтня 2023 року в приміщенні вишу розпочала свою роботу Всеукраїнська наукова конференція «Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського: соціокультурні виклики сучасності», що проходила в рамках заходів до 160-річного ювілею Академії.

Із вступною промовою виступив ректор НМАУ ім. П. І. Чайковського Максим Олегович Тимошенко. Спочатку він попросив учасників наукового форуму хвилиною мовчання вшанувати пам'ять загиблих викладачів і випускників Академії, які стали на захист України від рашистів. Потім Максим Олегович розповів присутнім про успішні досягнення НМАУ

ім. П. І. Чайковського за попередні роки і перспективи її розвитку. На тверде переконання ректора державницька, україноцентрична діяльність Академії активно сприяє поступальному євроінтеграційному розвитку Української держави, збереженню української ідентичності й творенню нових сенсів, а дієва участь її співробітників і випускників у лавах Сил Оборони України та потужна волонтерська діяльність наближають перемогу українців над рашистами.

Проректор з наукової роботи Адріана Ярославівна Скорик, а також проректор з навчальної роботи Віктор Олександрович Бондарчук виступили із вітальним словом, висловили щире подяку всім учасникам форуму за зацікавленість та участь у Всеукраїнській конференції, а також побажали цікавих доповідей та яскравих дискусій.

Директор НДІУ, голова Наглядової ради НМАУ, доктор філософії, професор, заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Василь Гнатович Чернець виголосив доповідь «НМАУ ім. П. І. Чайковського — лідер розвитку українського музичного мистецтва в Україні». Зокрема, Василь Гнатович зазначив: «Академія стала духовним центром України. Ви своєю успішною діяльністю уособлюєте звитягу й духовність України й українців. Ювілей — це зручна нагода поговорити про досягнення й плани на майбутнє. Академія стала осередком української національної мистецької культури. Ви не тільки зберегли напрацювання попередників, а й успішно їх розвиваєте й творите національно-патріотичну мистецьку еліту України. Коли розпочалося повномасштабне вторгнення російських військ, Ви нікуди не повтікали, а залишилися працювати під ракетними ударами рашистів. Невдовзі після початку повномасштабної агресії рашистів, викладачі й студенти Академії на Майдані Незалежності зіграли знаковий концерт, який утвердив силу духу української нації. Ви проводите величезну культурно-мистецьку й національно-патріотичну діяльність, організуючи концерти для військовослужбовців Збройних Сил України. Спочатку наші воїни не розуміють для чого їм ці концерти, а потім кажуть: “Тепер ми знаємо за що воюємо!”. Під час російсько-української війни

актуалізувалася боротьба за українську культурну спадщину. Наше завдання відібрати у рашистів ім'я та напрацювання Петра Ілліча Чайковського й повернути його до України та забрати у росіян музичний конкурс імені Петра Чайковського й перенести його до Києва!» (Всеукраїнська наукова конференція, 2023, URL).

Загалом, зголосилися взяти участь у конференції понад 150 учасників. За два дні роботи наукового форуму, 19–20 жовтня 2023 року було заслухано близько 100 доповідей і повідомлень. Успішна робота Всеукраїнської наукової конференції «Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського: соціокультурні виклики сучасності» в черговий раз засвідчила провідну й вагомую роль Академії у формуванні національно-патріотичної мистецької еліти України.

Через тиждень, у п'ятницю 27 жовтня 2023 року у Великій залі імені Героя України Василя Сліпака НМАУ ім. П. І. Чайковського відбулась важлива подія — Концерт до 160-річчя Академії, який став кульмінаційним моментом серед низки інших акцій, приурочених до цієї дати. Почесним гостем урочистостей став Святійший Патріарх Філарет, який привітав всю творчу родину Академії, з поважною ювілейною датою та благословив на світле майбутнє. За великий внесок у розвиток національної культури та духовності, активну підтримку НМАУ ім. П. І. Чайковського, Максим Олегович Тимошенко нагородив Святійшого Патріарха Філарета орденом «Національна музична академія України імені П. І. Чайковського». Вручаючи почесну відзнаку Максим Олегович наголосив: «Для нас велика честь запросити Вас, Ваша Святосте, до нашої Академії. Ви завжди підтримуєте нашу консерваторію, часто буваєте у нас. Дуже цінуємо це та вдячні. Ми сьогодні не святкуємо, бо святкуватимемо після нашої перемоги, ми нині просто вшановуємо працю наших попередників за 160-років» (Концерт до 160-річчя НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2023, URL).

Також Максим Олегович Тимошенко нагородив орденом «Національна музична академія України імені П. І. Чайковського» директора НДІУ, голову Наглядової ради Академії Василя Гнатовича Чернеця. Дякуючи за нагороду, Василь Гнатович зауважив, що має за велику честь отримати таку почесну

відзнаку, оскільки причетність до НМАУ ім. П. І. Чайковського, справжнього духовного центру України та провідного осередку української національної мистецької культури, до її минулого, сьогодення і майбуття допомагає йому гідно робити свою справу й працювати на благо України та її народу.

НМАУ ім. П. І. Чайковського привітав із поважним ювілеєм перший заступник голови Київської міської військової адміністрації, генерал-майор Володимир Іванович Кидонь, побажавши творчих успіхів й здобутків на культурно-мистецькій ниві. У свою чергу, Рікардо Муті, Пітер Гелб, Бруно Монсенжон та інші видатні світові постаті надіслали теплі відеопривітання на честь ювілею Академії.

Знаковою подією концерту, став виступ звитяжного героя України, дівчи-амазонки, студентки Академії Ольги Рукавішнікової, яка наразі служить у лавах Збройних Сил України. Ольга під час бойових дій отримала важке поранення, але вижила й після госпіталю та реабілітаційного курсу змогла доєднатися до урочистого заходу й майстерно диригувала симфонічним оркестром. Всі учасники урочистого заходу стоячи й шаленими оплесками вітали героїчну дівчину й дякували їй за звитягу й мужність, які вона проявила захищаючи Україну від рашистів і «руського мира». Саме таких студентів виховує НМАУ ім. П. І. Чайковського, саме так вона дієво формує національно-патріотичну мистецьку еліту України.

У концерті взяли участь провідні студентські музичні колективи Академії — хор (керівник — Євген Савчук), симфонічний оркестр (керівник — Ділявер Осман), оркестр народних інструментів (керівник — Андрій Іваниш), духовий оркестр (керівник — Володимир Ткачук), оркестр баяністів (керівник — Йосип Франц), капела бандуристів (керівник — Андрій Семеляк), біг-бенд «СараБанда» (керівник — Олександр Саратський), ансамбль віолончелістів (керівник — Катерина Полянська), ансамбль ударних інструментів (керівник — Георгій Черненко). До програми урочистого мистецького заходу увійшли виступи відомих не лише в Україні, а й у світі інструменталістів, вокалістів, солістів Національної опери і Національної філармонії України та інших

концертних установ. Усі вони є випускниками, а деякі нині вже й викладачами НМАУ ім. П. І. Чайковського. Це — артисти славетного Київського квартету саксофоністів (Юрій Василевич, Михайло Мимрик, Станіслав Нідзельський, Роман Фотуйма), співаки Сергій Магера, Сергій Ковнір, Сергій Гурець, Володимир Тишков, Олександр Мельничук, скрипаль Дмитро Ткаченко, бандурист Тарас Яницький, піаніст Станіслав Гумінюк. Взяли участь у концерті й поважні зарубіжні гості: Пітер Брейнер (Велика Британія) — фортепіано і Олексій Явтухович (США) — скрипка. Пітер Брейнер — не лише піаніст, а й диригент Лондонського симфонічного оркестру і композитор. Постать легендарна, оскільки відомий також як аранжувальник «Бітлз».

Переповнений Великий зал імені Героя України Василя Сліпака вкотре засвідчив, що НМАУ ім. П. І. Чайковського є лідером українського музичного мистецтва в Україні, відіграє потужну роль у творенні україноцентричної гуманітарної політики Української держави та значно посилює її євроінтеграційний вектор розвитку.

Про успішні досягнення НМАУ ім. П. І. Чайковського, її керівництва й працівників свідчать численні реальні напрацювання. У зв'язку з цим, Максим Олегович Тимошенко наголошує: «Здобутки Академії насправді величезні. Цього року Академія увійшла до найпрестижнішого світового рейтингу — *QS (World University Rankings)* і стала єдиним ВНЗ з України, якій увійшов до списку 100 найкращих навчальних закладів планети. Також ми очолили Перший український професійний рейтинг серед мистецьких закладів освіти за 2022–2023 навчальний рік, який складався за 18 параметрами. Я дуже цим пишаюся, бо це реально доводить високий рівень музичної освіти в Україні та міжнародне визнання нашої Академії у світі. І не менш важливе наше досягнення, яке нам вдалося здійснити — це ремонт та велика реконструкція Академії, на яку чекали понад 64 роки!... Також нам вдалося втричі збільшити кількість іноземних студентів. Зараз у нас навчаються студенти з Японії, Аргентини, Китаю, Африки, велика кількість — офлайн. В нашій Академії з'явилася перша в світі музична кафедра ЮНЕСКО і нам вдалося збільшити ліміт стипендіатів на отримання

академічної стипендії. Наші викладачі отримали найбільшу кількість державних нагород за всю історію країни, суттєво збільшилася кількість лауреатів міжнародних конкурсів. Це не може не надихати. Ми гідно впоралися з тяжкою пандемією. На превеликий жаль, зараз переживаємо Велику війну, але попри це Академія продовжує активно допомагати, працювати та розвиватися. Щойно ми одноголосно прийняли рішення увічнити пам'ять нашого викладача, кандидата наук Івана Кузьмінського, який героїчно загинув на війні, та надати йому звання почесного професора посмертно. Ми зробимо все, щоб пам'ять про цю людину жила. Наші герої для Академії є в особливому пріоритеті. Дійсно, почесними професорами нашої Академії є видатні діячі «номер один» у світі мистецтва і не тільки. Це і Пласідо Домінго — один із найвідоміших тенорів свого часу та людина з видатними акторськими здібностями в історії опери, Пітер Гелба — головний менеджер Метрополітен Опера, Рікардо Муті — відомий італійський диригент та художній керівник театру Ла Скала, Джек Ма — засновник компанії *Alibaba Group*, а також один із найбагатших людей світу, Естебен Вольверде Корралес — доктор філософії, професор, директор Вищої консерваторії Іспанії, та інші. Усі почесні професори активно допомагають як Академії, так і всій Україні. Вони цікавляться життям Академії, консультують і коригують нашу навчальну програму, дають онлайн уроки, майстер-класи, на них рівняються студенти — це неймовірно надихає. 2019 року візит Пласідо Домінго до нашої Академії викликав неймовірний ажіотаж. Під час церемонії нагородження званням почесного професора найвпливовіший оперний співак світу промовив зі сцени: «Для мене велика честь стати почесним професором академії, яку заснував геній музики українського походження — Петро Чайковський». Не секрет, що диплом нашої Академії — це єдиний диплом у світі з України, який не потребує додаткових іспитів. Наші випускники працюють у провідних академіях світу, в Ла Скала, Метрополітен Опера. Наші студенти є багаторазовими лауреатами міжнародних конкурсів, прославляють Україну та збирають кошти на ЗСУ» (Паламарчук, 2023а, URL).

В умовах повномасштабної російської агресії перемоги здобуваються не лише на фронті, безпосередньо на лінії бойового зіткнення, на так званому «нулі», а й у глибокому тилу. Під час гібридного етапу російської агресії (2014–2022 роки), країна-агресорка домінувала в інформаційному полі, намагалася нав'язати Україні, Європі й усьому світу імперсько-рашистське бачення російсько-українського протистояння, трактуючи її як громадянський збройний конфлікт інспірований так званою «київською хунтою». На жаль, багато хто вірив цим брехливим інсинуаціям й сприймав за правду дезінформацію й фейки російської пропаганди. Широкомасштабне вторгнення рашистів до України й ті жахливі їх звірства, ретельно спланований і реалізований ними щодня й щогодини геноцид супроти української політичної нації, відкрив очі багатьом громадянам.

Важливо, що у цей скрутний час, НМАУ ім. П. І. Чайковського, її керівництво, викладачі й студенти в міру своїх можливостей активно долучалися до спротиву рашизму й рашистам.

Так в інтерв'ю Марічці Паламарчук ректор НМАУ ім. П. І. Чайковського відзначив: «Після початку повномасштабного вторгнення наша Академія звернулася з офіційним листом до Пітера Гелба, щоб замінити російську оперну співачку Ганну Нетребко, яка була солісткою Метрополітен-опера понад 20 років, на українську співачку, випускницю Академії Людмилу Монастирську. І нам це вдалося! 5 березня 2022 року Ганну Нетребко звільнили, а її партію в опері “Турандот” виконала українка Людмила Монастирська. Метрополітен-опера зазнала великих збитків, але це було принциповим питанням. До слова, Ганна Нетребко до цього часу судиться з оперою. І це не єдина наша перемога на культурній арені. Ми одні з перших написали й домоглися, щоб на московську консерваторію наклали санкції та виключили її з Асоціації міжнародних конкурсів. Ми звернулися до всієї світової музичної спільноти щодо засудження російської агресії...Також ми поновили членство в Асоціації європейських консерваторій, до якої входять усі провідні консерваторії світу. Це дуже потужна організація, яка нам допомагає і передала нам генератори. Цікаво те, що я

відкривав день України, який відбувся у межах цієї Асоціації вперше в історії. До речі, ми посприяли, щоб із цієї Асоціації вивели російські ВНЗ. Нас нещодавно запросили стати членами організації Опера Європа, яка об'єднує 300 найпрестижніших оперних театрів світу, і це велике досягнення. Я мав честь виступати на Конгресі, і там я відчув велику підтримку України. І вони теж призупинили членство російських оперних театрів у цій організації. Цікавим є такий факт: коли ми відкривали кафедру ЮНЕСКО, ми боролися з російськими ВНЗ. Тоді нам затвердили відкриття кафедри, а Росії — ні. Вони досі обурюються з цього приводу. Це наші невеликі, але дуже важливі перемоги в культурній площині» (Паламарчук, 2023а, URL).

Враховуючи жахливі реалії російської повномасштабної агресії, менеджмент НМАУ ім. П. І. Чайковського, намагається зберегти зроблене й крок за кроком покращувати власну матеріальну базу, інтенсифікувати навчальний процес, сприяти повноцінному входженню вишу у цивілізаційний гуманітарний простір.

З цього приводу в своєму інтерв'ю Максим Олегович Тимошенко наголосив: «Плани дуже грандіозні. Ми плануємо дуже серйозну співпрацю з США та Європою, з нашими іноземними партнерами. Вже почали перемовини з Японією. Цікавимося програмами обміну студентами та вдосконалюємо програму онлайн задля зручності наших іноземних студентів. Плануємо завершити ремонт великої зали імені Василя Сліпака, який має унікальну акустику, та продовжити реконструкцію. Безумовно, хочеться, щоб наші викладачі мали гідну заробітну платню. Оплата праці видатних культурних діячів має бути на світовому рівні. Багато є над чим працювати — це збільшення кількості іноземних студентів, аудиторій. Ми великими темпами розвиваємося, і нам вже замало місця для всіх. Моя особиста мрія — я хочу увічнити імена наших Героїв у стінах Академії та скоріше взяти участь у концерті на день Перемоги України» (Паламарчук, 2023б, URL).

Що відрізняє пересічний вищий навчальний заклад від інноваційного? Передусім, невміння й небажання конкурувати, ризикувати, цінувати свій

людський інтелектуальний потенціал й рухатися в ногу з часом. Девіз їх керівників: «Краще синиця в руках, чим журавель у небі». На противагу цьому зашкарублому традиціоналізму кредо керівника Академії — люди, патріотизм, інновації, розвиток.

«Я хочу наголосити, — відзначив Максим Олегович Тимошенко, — що наш головний скарб — це не рейтинги, не будівлі, не коштовні інструменти, а наші люди! Це наші героїчні викладачі та студенти, які, на жаль, загинули на війні, та всі, які зараз боронять нашу державу. Наші щирі патріоти, які дають концерти для військових та поранених, їздять із гуманітарною допомогою в гарячі точки, наші студенти, які продовжують займатися музикою і прославляють Україну в світі. Ми вистоїмо попри все. Головне, щоб була перемога» (Паламарчук, 2023б, URL).

Проаналізувавши у яких умовах зароджувалася НМАУ ім. П. І. Чайковського, через які визначальні етапи проходила у своєму становленні та які наразі завдання вона виконує, ми дійшли **висновків**.

По-перше, російські імперіалісти й комуністи намагалися мінімально розвивати культурний сектор в Україні, але максимально використовувати його великий потенціал для власних потреб.

По-друге, з відновленням Української держави в 1991 році, розпочався новий етап в історії Консерваторії, завдячуючи професійній роботі викладацького складу, талановитим студентам, вона стала провідним музичним закладом України й у 1995 р. першою серед подібних установ отримала національний статус.

По-третє, П. І. Чайковський — видатний діяч світового музичного мистецтва, має, без сумніву, генетичне українське походження. За громадською позицією і мистецькою діяльністю Петро Ілліч жодним чином не може бути віднесений до одіозних ідеологів «руського мира» й «рашизма», а його унікальна творча спадщина, беззаперечно, належить українській культурі та є її невід’ємною фундаментальною складовою. Заборона вивчення творчості П. І. Чайковського, виконання його геніальних творів, вилучення імені

славетного композитора з назв вулиць, будинків, закладів освіти, музеїв, культурно-мистецьких установ є проявом відверто антиукраїнської, антидержавницької позиції.

По-четверте, святкування 160 років з дня заснування Академії продемонстрували її великі досягнення у гуманітарній сфері й те, що вона стала провідним освітнім й культурно-мистецьким центром України та одним з потужних осередків консолідації української політичної нації навколо спільних цінностей, якими є, зокрема, національна культура й українське музичне мистецтво.

Перспективи подальших розвідок... Національна музична академія України імені П. І. Чайковського є вагомим частиною українського гуманітарного простору, потужним сектором національної освіти й важливим елементом національно-патріотичного виховання в умовах повномасштабної російської агресії, тому вивчення історії її створення, розвитку, сучасного функціонування та перспектив потребує подальшого опрацювання.

Список використаної літератури і джерел

1. Бондарчук, В., 2023. Кафедра ЮНЕСКО «Музика, освіта, наука — заради миру» Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: стратегічний вимір. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 58(1), сс.7–24.
2. Всеукраїнська наукова конференція «Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського: соціокультурні виклики сучасності», 2023, [online]. Режим доступу: <<https://knmau.com.ua/vseukrayinska-naukova-konferentsiya-natsionalna-muzichna-akademiya-ukrayini-im-p-i-chajkovskogo-sotsiokulturni-vikliki-suchasnosti/>> [дата звернення: 21.10.2023].
3. Експертний висновок щодо встановлення генетичної належності та національної ідентичності творчої спадщини композитора і громадського діяча Петра Чайковського традиціям вітчизняної музичної культури, генетичному коду та ментальності цивілізованого українства, 2023, [online]. Режим доступу: <https://ndiu.org.ua/images/novyny/konferentsii/Eksp_vysn_nov.pdf> [дата звернення: 14.09.2023].
4. Історія. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, [online]. Режим доступу: <<https://knmau.com.ua/istoriya/>> [дата звернення: 10.08.2023].
5. Концерт до 160-річчя НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2023, [online]. Режим доступу: <<https://knmau.com.ua/kontsert-do-160-richchya-nmau-im-p-i-chajkovskogo-2/>> [дата звернення: 30.10.2023].
6. Мірер, П., 2022. Окупанти РФ зносять мариупольський театр, на який у березні скинули бомбу: що відомо, [online]. Режим доступу: <<https://suspilne.media/344686-mariupolskij-dramteatr-okupanti-znisili-sob-prihovati-zlocini-tkacenko/>> [дата звернення: 21.02.2023].
7. Паламарчук, М., 2023а. Ми відновили історичну справедливість, і це дуже важливо – ректор музичної академії ім. П. І. Чайковського, [online]. Режим доступу:

<https://www.kyivpost.com/uk/post/23882?fbclid=IwAR2JegjF-hP9s4A_h8aWzQJNATjOiVVY9szL7O46OzbBnar8epL6ATnQPLo_aem_AUMjXv6pq418-iRn2gT-mADkTU> [дата звернення: 10.11.2023].

8. Паламарчук, М., 2023б. Ректор музичної Академії: наш головний скарб – це не рейтинги, не будівлі, не коштовні інструменти, а наші люди, [online]. Режим доступу: <<https://www.kyivpost.com/uk/post/23975>> [дата звернення: 12.11.2023].

9. Про реорганізацію Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського у Національну музичну академію України: Указ Президента України від 05.09.1995 р. № 817/95, [online]. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/U817_95> [дата звернення: 08.10.2023].

10. Рожок, В. І., ред., 2004. *Академія музичної еліти: Історія та сучасність – до 90-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ: Музична Україна.

11. Рожок, В. І., ред., 2013. *Національний музичний академії України ім. П. І. Чайковського 100 років*. Київ: Музична Україна.

12. Фаховий висновок щодо належності назви Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського до символіки російської імперської політики, 2023, [online]. Режим доступу: <<https://uinp.gov.ua/dekomunizaciya-ta-reabilitaciya/podolannya-naslidkiv-rusyfikaciyi-ta-totalitaryzmu-v-ukrayini/fahovi-vysnovky/nacionalna-muzyczna-akademiya-ukrayiny-imeni-p-i-chaykovskogo>> [дата звернення: 21.11.2023].

References

1. Bondarchuk, V., 2023. Kafedra YuNESKO «Muzyka, osvita, nauka — zarady myru» Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho: stratehichnyi vymir [UNESCO Department "Music, Education, Science — for the sake of peace" of the P. I. Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine: strategic dimension]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*, 58(1), pp.7–24.

2. All-Ukrainian Scientific Conference "P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine: Sociocultural Challenges of Modernity", 2023, [online]. Available at: <<https://knmau.com.ua/vseukrayinska-naukova-konferentsiya-natsionalna-muzichna-akademiya-ukrayini-im-p-i-chajkovskogo-sotsiokulturni-vikliki-suchasnosti/>> [accessed: 21 October 2023].

3. Expert opinion on the establishment of genetic belonging and national identity of the creative heritage of the composer and public figure Petro Tchaikovsky to the traditions of domestic musical culture, the genetic code and mentality of civilized Ukraine, 2023, [online]. Available at: <https://ndiu.org.ua/images/novyny/konferentsii/Eksp_vysn_nov.pdf> [accessed: 14 September 2023].

4. History. National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky, [online]. Available at: <<https://knmau.com.ua/istoriya/>> [accessed: 10 August 2023].

5. Concert for the 160th anniversary of the NMAU named after P. I. Tchaikovsky, 2023, [online]. Available at: <<https://knmau.com.ua/kontsert-do-160-richchya-nmau-im-p-i-chajkovskogo-2/>> [accessed: 30 October 2023].

6. Mirer, P., 2022. Occupiers of the Russian Federation are demolishing the Mariupol theater, which was bombed in March: what is known [online]. Available at: <<https://suspilne.media/344686-mariupolskij-dramteatr-okupanti-znisili-sob-prihovati-zlociniv-tkacenko/>> [accessed: 21 February 2023].

7. Palamarchuk, M., 2023a. We have restored historical justice, and this is very important – the rector of the P. I. Tchaikovsky Academy of Music, [online]. Available at: <https://www.kyivpost.com/uk/post/23882?fbclid=IwAR2JegjF-hP9s4A_h8aWzQJNATjOiVVY9szL7O46OzbBnar8epL6ATnQPLo_aem_AUMjXv6pq418-iRn2gT-mADkTU> [accessed: 10 November 2023].

8. Palamarchuk, M., 2023b. Rector of the Music Academy: our main treasure is not ratings, buildings, or expensive instruments, but our people, [online]. Available at: <<https://www.kyivpost.com/uk/post/23975>> [accessed: 12 November 2023].

9. On the reorganization of the Kyiv State Conservatory named after P. I. Tchaikovsky into the National Music Academy of Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 09/05/1995 No. 817/95, [online]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/U817_95> [accessed: 8 October 2023].

10. Rozhok, V. I., ed., 2004. *Akademiia muzychnoi elity: Istoriia ta suchasnist – do 90-richchia Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho* [Academy of musical elite: History and modernity – to 90th anniversary of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine]. Kyiv: Muzychna Ukraina.

11. Rozhok, V. I., ed., 2013. *Natsionalnii muzychnii akademii Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho 100 rokiv* [P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine is 100 years old]. Kyiv: Muzychna Ukraina.

12. Expert opinion on the appropriateness of the name of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine to the symbolism of Russian imperial policy, 2023, [online]. Available at: <<https://uinp.gov.ua/dekomunizaciya-ta-reabilitaciya/podolannya-naslidkiv-rusyfikaciyi-ta-totalitaryzmu-v-ukrayini/fahovi-vysnovky/nacionalna-muzychna-akademiya-ukrayiny-imeni-p-i-chaykovskogo>> [accessed: 21 November 2023].

YURIY FIHURNYI

ORCID iD: 0000-0002-6463-0920

Ph. D. in History,

*Head of Ukrainian Ethnology Department
of Research Institute of Ukrainian Studies
at the Ministry of Education and Sciences of Ukraine*

(Kyiv, Ukraine)

ukr.etnolog_fus@ukr.net

P. I. TCHAIKOVSKY NATIONAL MUSIC ACADEMY OF UKRAINE

AS A LEADING EDUCATION CENTER FOR CULTURAL

AND ART TRAINING: 160-YEAR MILESTONE

The author of the article examines the history of the creation, development, modern functioning and prospects of the leading educational and cultural and artistic center of Ukraine — the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. This study was carried out on the basis of the methodological principles of historicism, systematics, complexity, comprehensiveness, multifactoriality, objectivity and scientific knowledge etc. The article provides an outline of the historiography of the investigation having concerned the specified problem and the source base. The ontological essence of the main research terms is highlighted: "P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine", "national-patriotic education", "artistic elite", "Ukrainian nation- and state-building", "full-scale Russian military aggression against Ukraine", "Russian world", "Rashism". The peculiarities of the establishment and functioning of this educational institution in the imperial and totalitarian epoch are analyzed. The study shows the systemic development of the Academy after the restoration of the Ukrainian state. During the Russian full-scale military invasion of Ukraine, certain changes took place that affected the functioning of the Academy. In the article, the author systematized the main conceptual arguments regarding the affiliation of P.I. Tchaikovsky to the Ukrainian cultural heritage. In the article, the author systematized the main conceptual arguments

regarding the affiliation of P.I. Tchaikovsky to the Ukrainian cultural heritage. In the article, the author singled out the main achievements of the activity and outlined the primordial priorities of Maksym Tymoshenko's direction in his position as rector of the Academy. It was displayed the complex and systematic work of the management of the P. I. Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine regarding the transformation of the institution into a powerful leading musical, cultural and artistic center of Ukraine. The prominent place that occupied the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine in the formation of the national-patriotic artistic elite of Ukraine proves its distinguished and important role in the formation of the Ukrainian nation and state in the conditions of the full-scale military invasion of Russia in Ukraine.

Keywords: *P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, national-patriotic education, artistic elite, Ukrainian nation- and state-building, "Russian world."*

Стаття надійшла до редакції 21.11.2023